

ИКОНОМИЧЕСКИ И ПАРИЧЕН СЪЮЗ НА ХОРИЗОНТА

Цветан Манчев

Подуправител

Българска народна банка

СЪДЪРЖАНИЕ

- Изграждане на Икономически и паричен съюз в Европа;
- Изисквания за членство в ИПС;
- Изходни позиции на Република България;
- Предимства;
- Предизвикателства;

ИЗГРАЖДАНЕ НА ИПС В ЕВРОПА (I)

ИПС представлява интеграционна общност на две или повече държави, за която е характерно следното:

- Обща парична единица, емитирана от един независим емисионен институт (централна банка на съюза) или режим на неотменимо фиксирани валутни курсове на валутите на държавите, участващи в съюза;
- Единна парична политика, провеждана от централната банка на съюза;
- Единен пазар, характеризиращ се с режим на свободно движение на хора, стоки, услуги и капитали;
- Задължение на участващите държави да провеждат обща икономическа политика, подчинена на правила, одобрени от държавите.

ИЗГРАЖДАНЕ НА ИПС В ЕВРОПА (II)

ГЕНЕЗИС НА ИДЕЯТА ЗА ИПС

- Планът Вернер (1970) – първи опит за създаване на ИПС в рамките на Европейската общност;
- Европейската валутна система (1979)– европейската валутна единица (ECU), механизъм на валутните курсове (ERM), ;
- Единният европейски акт (1986);
- Планът Делор (1989);
- Договорът от Маастрихт (1992).

ИЗГРАЖДАНЕ НА ИПС В ЕВРОПА (III)

ЕТАПИ НА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ИПС

- **Първи етап** – от 1 юли 1990 г. до 31 декември 1993 г., за България от началото на преговорите за членство в ЕС до приемането на страната в Съюза;
- **Втори етап** – от 1 януари 1994 г. до 31 декември 1998 г., за България от от датата на приемането ѝ в ЕС до отмяна на дерогацията за пълноправно членство в третия етап на ИПС;
- **Трети етап** – от 1 януари 1999 г., за България не по-рано от втората половина на 2009 г. или 1 януари 2010 г.

ИЗГРАЖДАНЕ НА ИПС В ЕВРОПА (IV)

ПОЛЗИ И ЗАГУБИ ОТ УЧАСТИЕТО В ИПС

Ползи	Загуби
По-ниски транзакционни разходи	Стесняване на кръга от инструменти на икономическата политика на държавите-членки на ИПС за противодействие на външни асиметрични шокове. Държавите губят правото си да провеждат самостоятелна парична и в частност валутно-курсова политика.
Намалена волатилност и несигурност на валутния курс	Еднократни разходи по въвеждането на общата валута: трансформиране на дългосрочните договорни ангажименти в новата парична единица, промяна на счетоводния софтуер и т.н.
По-голяма прозрачност на цените	
По-добре функциониращ вътрешен пазар	

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЧЛЕНСТВО В ИПС (I)

Критерии за номинална конвергенция (Маастрихтски критерии)

- **Постигане на темп на инфлация, който да е максимум 1.5 процентни пункта по-висок от средния темп на инфлация в трите страни от Европейския съюз с най-ниска инфлация.** Като измерител на инфлацията се използва хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ) като периода, в който трябва да бъде изпълнен този критерий е дванадесет месеца преди извършването на оценката;
- **Постигане на номинален дългосрочен лихвен процент, който да е максимум 2 процентни пункта по-висок от този в трите страни в Европейския съюз с най-ниска инфлация.** Като референтен лихвен процент се използва доходността по десетгодишните държавни ценна книжа, като периода, в който трябва да бъде изпълнен този критерий е дванадесет месеца преди извършването на оценката;

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЧЛЕНСТВО В ИПС (II)

Критерии за номинална конвергенция

(продължение)

- **Постигане на бюджетен дефицит, който да е по-нисък от 3 процента от БВП.** Този критерий трябва да бъде изпълнен в последната календарна година преди извършването на оценката. Независимо от това, че оценката се основава на данните само от годината преди извършването на оценката, постигането на нисък бюджетен дефицит трябва да е устойчива тенденция, тъй като този критерий продължава да е в сила и след присъединяването към паричния съюз поради това, че е вграден в Пакта за стабилност и растеж;
- **Постигане на ниво на отношението на brutния правителствен дълг към БВП, което е под 60 процента.** Този критерий трябва да бъде изпълнен в последната календарна година преди извършването на оценката;
- **Поддържане на фиксиран валутен курс към еврото за период от най-малко от две години, чрез участие във Валутния механизъм (ERM II).** През този двегодишен период не се допуска девалвация на националната валута. Този критерий трябва да бъде изпълнен най-малко две години преди извършването на оценката.

ИЗХОДНИ ПОЗИЦИИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (I)

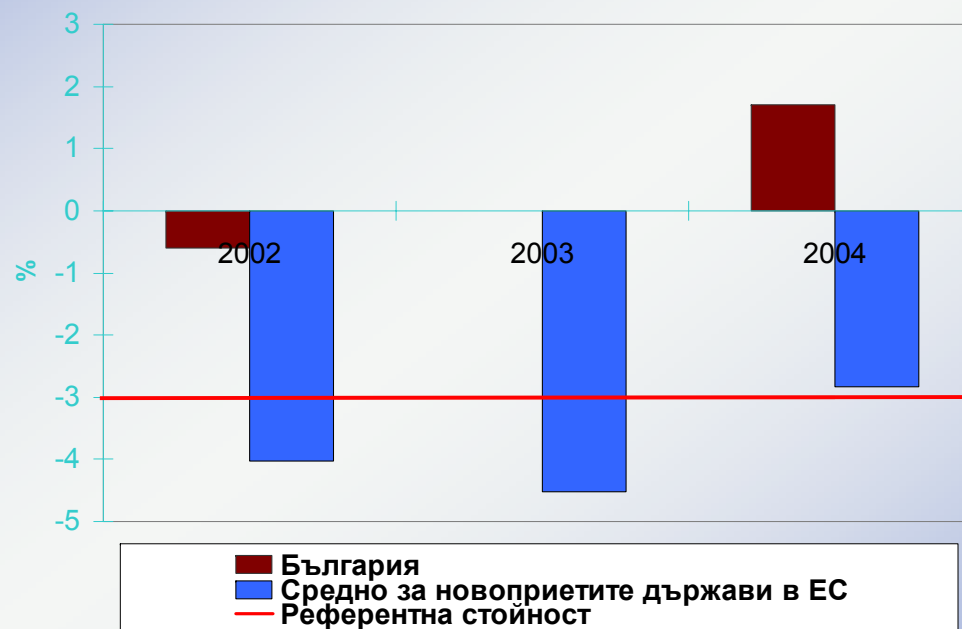
Тенденциите в развитието на българската икономика показват, че тя бързо се приближава към стойностите на Маастрихтските критерии за номинална конвергенция. Основна заслуга за това има комбинацията от силна фискална политика и паричен съвет. Способността на дадена страна да влезе и остане дългосрочно в критериите за бюджетния дефицит, нивото на публичния дълг към БВП и конвергенцията на дългосрочните лихвени проценти се определя от комбинацията между:

- желанието на правителството да постави споменатите критерии като неотменима първостепенна конкретна цел и приоритет на своята икономическа и фискална политика; и
- неговата воля, включително чрез законодателната си инициатива, да прилага гъвкаво мерките на тази политика, по начин който гарантира безусловно постигането на целта.

ИЗХОДНИ ПОЗИЦИИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (II)

Бюджетен излишък (+) или дефицит (-)
(% от БВП)

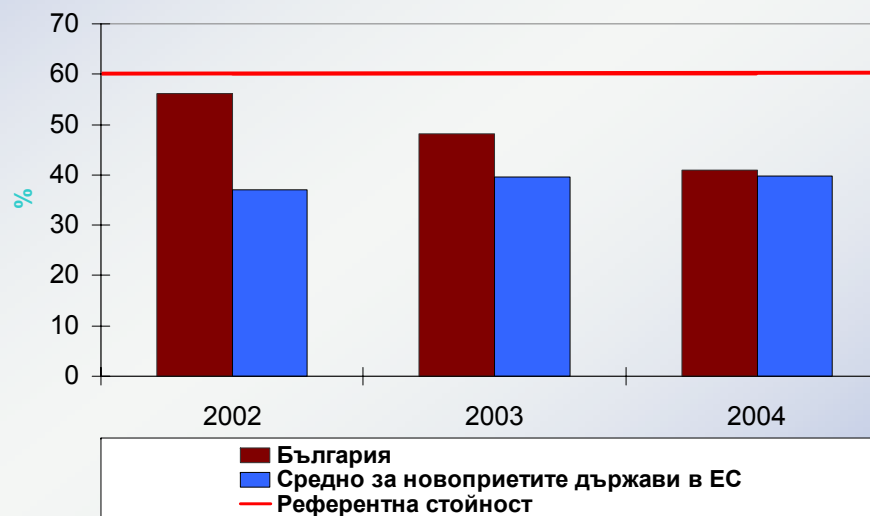

Източник: НСИ, МФ, ЕК

ИЗХОДНИ ПОЗИЦИИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (III)

Правителствен дълг (% от БВП)

ИЗХОДНИ ПОЗИЦИИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (IV)

Дългосрочни лихвени проценти

Източник: БНБ, ЕЦБ

ИЗХОДНИ ПОЗИЦИИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (V)

Инфлация

Източник: НСИ, ЕК

ОЧАКВАНИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА МААСТИХТСКИТЕ КРИТЕРИИ ОТ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

	2005	2006	2007	2008	2009
Инфлация			✓	✓	✓
Дългосрочен лихвен процент	✓	✓	✓	✓	✓
Бюджетен дефицит	✓	✓	✓	✓	✓
Правителствен дълг	✓	✓	✓	✓	✓
Стабилност на валутния курс	✓	✓	✓	✓	✓

ПРЕДИМСТВА ОТ ЧЛЕНСТВОТО В ИПС

- Спестяват се на транзакционни разходи;
- Премахва се валутният риск;
- Автоматично се осигурява по-голяма съпоставимост и прозрачност на цените;
- Гарантира се по-нататъшно приспособяване (най-често към намаляване) на номиналните лихвени проценти и преди всичко на спредовете в страната към тези в еврозоната;
- Допълнително се стимулира търговията между България и страните-членки на ИПС;
- Допълнително се задълбочава финансовото посредничество в България и се постига по-пълна интеграция на националния с европейския финансов пазар.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- Най-важното стратегическото решение за една страна присъединяваща се към ИПС с дерогация е за определяне на времевия хоризонт, в който тя желае и може да се присъедини към еврозоната и да въведе еврото като национална парична единица.

- Процесът на формулиране на това решение се основава на:
 - изходната позиция по отношение на критериите от Маастрихт;
 - съществуващата институционална рамка на провеждане на макроикономическата политика, която в много голяма степен предопределя ползите и разходите за обществото от избора на един или друг времеви хоризонт за членство в ИПС.

АРГУМЕНТИ В ПОЛЗА НА ВЪЗМОЖНО НАЙ-БЪРЗОТО ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА БЪЛГАРИЯ КЪМ ИПС

I. От гледна точка на институционалната рамка за провеждане на макроикономическата политика:

- Действащият към момента паричен режим в страната, представляващ до голяма степен пасивно следване на паричната политика на ЕЦБ, улеснява прехода от национално ниво на провеждане на паричната политика към ниво Евросистема;
- Последователното осъществяване на стратегия за въвеждане на еврото в Република България дава увереност и сигурност на партньорите – бизнеса, населението, инвеститорите;

АРГУМЕНТИ В ПОЛЗА НА ВЪЗМОЖНО НАЙ-БЪРЗОТО ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА БЪЛГАРИЯ КЪМ ИПС

II. От гледна точка на критериите от Маастрихт:

- водената до момента макроикономическа политика, включваща най-общо следване на правилата на паричния съвет, строга фискална политика и структурни реформи, позволява изпълнението на номиналните критерии за членство във възможно най-кратки срокове;
- промените в модела ще са съпътствани с лагове за реакция и време за приспособяване, както и неопределеност за партньорите – съответно с намаляване на скоростта за изпълнение на критериите.

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

www.bnb.bg

Благодаря за вниманието!

СЕМИНАР ПО ИКОНОМИЧЕСКИ И ПАРИЧЕН СЪЮЗ, гр. Хисар, 8-9 юни 2005 г.